

ANNO 1524

erhalt der Stadt. 1793.
В И С Т А В К А

JOHANN CHRISTOPH BROTZE

Joh. Christoph Brotze

КОЛЕКЦІЯ МАЛЮНКІВ Й ОПИСІВ ЛІФЛЯНДІЇ

ЙОГАННА КРИСТОФА БРОТЦЕ (1742–1823)

В АКАДЕМІЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ ЛАТВІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

24 травень по 24 червень 2012 року

У Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
площа Свободи 4, 61022, Харків

України / Ukrainians

Історія Академічної бібліотеки Латвійського університету (заснована як Bibliotheca Rigensis у 1524 році) містить цікаві відомості про долі стародавніх книг і рукописів. Однією з найяскравіших сторінок у цій епохальній хроніці є колекція педагога й історика Йоганна Кристофа Бротце (1742–1823).

Й. К. Бротце народився в Гьорлітці, засвоїв технічне малювання, у Лейпцизькому й Віттенберзькому університетах вивчав теологію і філософію. У 1768 році Й. К. Бротце прибув до Риги й почав працювати домашнім учителем, а роком пізніше – педагогом у Ризькому імператорському лиці, в якому й тривав 46 років.

Й. К. Бротце збирав історичні матеріали, малював і коментував події свого часу, які видавалися йому важливими, до того ж усе фіксував з фотографічною точністю й завжди супроводжував малюнки текстовими поясненнями. Інколи це було кілька рядків,

The Academic Library of the University of Latvia (former Bibliotheca Rigensis, founded in 1524) keeps documents that bear an interesting testimony to the fates of old books and manuscripts. The unique collection of Johann Christoph Brotze (1742–1823), teacher and regional ethnographer, is one of the most striking evidences of such documents.

Brotze was born in Görlitz, learned technical drawing, studied theology and philosophy at universities of Leipzig and Wittenberg. In 1768, he moved to Riga and worked as a tutor. In 1769, he started to teach at Riga King's Lyceum where he worked for 46 years.

Brotze collected historical material and drew everything that seemed significant to him. He fixed everything with great preciseness and always added written explanations that sometimes were a few lines, but sometimes several pages long. Many of the objects drawn by Brotze perished or disappeared in the

a іноді – цілі сторінки. Багато з намальованих ним об'єктів згодом було зруйновано, або знищено, чимало документів втрачено, але відомості про них збереглися в архіві, який Й. К. Бротце залишив бібліотеці.

Найвизначнішою роботою Й. К. Бротце є "Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente..." – 10 томів у шкіряних оправках (3130 стор., формат аркуша – 33 x 21 см). Тут з великою старанністю й точністю зображено красивида багтьйських мастків, замків, населених пунктів, громадські будівлі, житлові будинки, церкви, мости, городяни й селяни, їхній одяг, предмети домашнього вжитку, трудові процеси, різні технічні пристосування (напр., водопровід тощо), пам'ятники, герби, печатки й монети. Стилю Й. К. Бротце притаманне прагнення зібрати якнайбільше відомостей про міста: він замальовував найважливіші будівлі, давав історичний нарис міста, його економічну й адміністративну характеристику, відомості про городян та їхні ремесла.

В архіві Й. К. Бротце збережено багатий і важливий матеріал, присвячений Естонії.

Riga. Янов вечір у Зунді. 1793

course of time, but information about them has been preserved in Brotze's drawings and descriptions stored in the library.

Brotze copied stamps of archbishops, bishops, deans, masters of orders, towns and writing patterns. They are included in the volume *Sylloge diplomatum Livoniam illustrantium*. The volume *Proben von Schriftzugen vom Jahre 1300 bis 1561*...has writing patterns of different documents since 1300. Geography and cartography are represented in the volume *Livland am Ende des 18. Jh.*; heraldry in: *Wappenbuch des Herzogthums Liefland*. Original documents and their copies, copies of old chronicles and ephemera are included in many volumes that are titled *Rigisia* and *Livonica*.

Brotze's drawings are gathered in his most significant work *Sammlung verschiedner Liefländischer Monumente*... in 10 big volumes bound in leather (3130 pages, page size 33 x 21 cm). Views of settlements in the Baltics, estate buildings, castles, public edifices, dwelling houses, churches, bridges; town and country

Riga. Midsummer night festival at Zunds. 1793

Салагрива. 1780

Він перемальював печатки 15-го століття таллінського єпископа й колегії вищого духовництва єпархії, узагальнив дані й топографічні малюнки про приходи Естонії. У колекції "Monumente..." зберігся портрет родоначальника естонської поезії Кристьяна Яака Петерсена, який народився в Ризі (1801–1822), замальовки й описи естонців, які зустрілися йому в Ризі, види й інформація про Дерпт, Курессаар, Нарву, Пярну, Таллін, Вильянди й інші естонські міста і населені пункти. Багато малюнків з колекції Й. К. Бротце зроблено дослідником естонської старовини священником Едуардом Пилипом Кербером. Цікаву інформацію про діяльність Й. К. Бротце й Е. Ф. Кербера, про збирання історичних матеріалів дає їхнє листування. Подяку Е. Ф. Керберу за надіслані малюнки про Естонію Й. К. Бротце вписував у передмові до 8-го тому колекції "Monumente..."

Ще в недалекому минулому актуальною була проблема збереження оригіналів Й. К. Бротце, оскільки інтенсивне використання й видача читачам дорожочинних томів призводили до ушкодження і дотасного їхнього зношення. Щоб забезпечити збереження документів й їхню доступність, у 1994 році в Академічній бібліотеці розпочато теоретичні

Салагрива. 1780

дwellers, their clothing, belongings and depiction of work process; different technical equipment (waterline, etc.), monuments, armorial bearings, stamps and coins are depicted in these volumes. Brotze tried to gather as much evidence and facts about each town as possible: he drew the most significant buildings of the town, gave description of its history, furnished information on its economic and administrative situation, and gave facts about its inhabitants and their occupation.

Brotze's archive holds rich and relevant material on Estonia. He copied the 15th century stamps of Tallinn bishop and the Dome chapter, gathered topographical drawings and information on parishes of Estonia. Brotze's *Monumente* includes a portrait of the earliest Estonian poet, the Rigaborn Kristjan Jaak Peterson (1801–1822), as well as drawings and descriptions of Estonians met in Riga, pictures and information on Tartu, Kuressaare, Narva, Pärnu, Tallinn, Viljandi and other towns and settlements of Estonia.

Many pictures in Brotze's collection were drawn by the minister Eduard Philipp Körber, the researcher of the olden times of Estonia. Correspondence between Brotze and Körber gives interesting information about their activities in collecting historical material. The preface to Volume 8 of *Monumente* contains Brotze's

Весілля естонських селян / Estonian peasant wedding

й практичні дослідження можливостей заміни унікальних оригіналів їхніми електронними копіями.

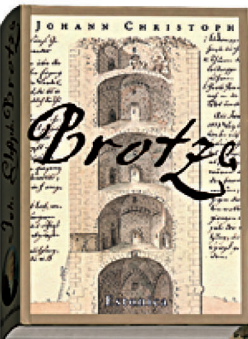
Упродовж розпочатої роботи в 1997 році в Академічній бібліотеці було розроблено проєкт, підтриманий Фондом Сороса–Латвія (*Sorosa fonds–Latvija*) й Інститутом відкритого суспільства (*Open Society Institute*), у процесі реалізації якого було відреставровано пошкоджені томи й створено цифровий архів 10-томної колекції “*Monumente...*” Й. К. Бротце, що включає 330 сторінок ілюстрацій. Це надало споживачам інформації можливість ознайомитися з високоякісними електронними зображеннями (600 dpi) й проаналізувати деталі зафіксованих Й. К. Бротце об’єктів у багаторазовому збільшенні, а також друкарським способом репродукувати еквівалентні оригінали копій. З метою надання споживачам інформації вільного і демократичного доступу до колекції Й. К. Бротце, у 2000 році було створено базу даних прямого доступу колекції “*Monumente...*” (<http://www3.acadlib.lv/broce>)...

gratitude expressed to Körber for the material he had sent on Estonia.

People of very different professions are interested in the collection of Brotze’s drawings. Students and researchers, restorers and architects, staff of museums, archives and publishing houses and many other interested people both from Latvia and abroad are among the users of the collection. New names appear in the user list again and again.

Preservation of Brotze’s originals was very topical not long ago. Very intense use of the valuable material caused its damage and deterioration. In 1997, the Academic Library worked out a project supported by the Soros Foundation – Latvia and the Open Society Institute. The damaged volumes were restored and a digital archive of the ten volumes of Brotze’s *Monumente* was created. It consists of 330 pages of high quality electronic images (600 dpi). It provides the information users with the possibility to analyse details of the considerably enlarged drawings and to get reproductions equivalent to the originals. There is great demand for this collection.

Tartu. 1797 / Tartu. 1797

Brotze. Estonica. 2006

Колекція Йогана Кристофа Бротце **Monument**
The collection of **Brotze Monument**

За підтримкою Фонду суспільної інтеграції у 2004 році було розроблено проект "Історичне відображення співіснування народностей, що населяють Латвію, у роботах Й. К. Бротце" і створено галерею зображень людей різних національностей, де можна побачити й українців.

Щоб дати інформацію про унікальну колекцію Й. К. Бротце, вже 1926 року Товариство дослідників старовини в Ризі видало книгу "Зібрання видів різних пам'ятників Видземе Й. К. Бротце" ("J. Kr. Broces dažādu Vidzemes pieminekļu skatu krājums"), упорядковану А. Шгалсом. З 1992 року виходить спільне видання Інституту історії Латвії й Латвійської Академічної бібліотеки "Йоганн Кристоф Бротце. Малюнки й описи" ("Johans Kristofs Brotze. Zīmējumi un apraksti"). Перші чотири томи, до яких увійшли зображення Риги, її околиць й областей Латвії, вже доступні читачам. У 2006 році було видало книгу "Brotze. Estonica". Матеріали, присвячені Естонії, підготувала до друку робоча група під керівництвом професора Dr. habil. hist. Раймо Пуллата.

In order to have free access to it, an on-line database of the **Monument** was created in 2000 (<http://www3.acadlib.lv/broce>).

In 2004, the Society Integration Foundation supported the project *Depiction of the Multi-national Latvia in Brotze's Works*. At the same time a picture gallery of people of different nationalities was created, and Estonians were among them.

Since 1992 the Institute of the History of Latvia and the Academic Library have published the book *Johans Kristofs Broce. Zīmējumi un apraksti (Johann Christoph Brotze. Drawings and Descriptions)*. The four volumes have already been published, and they have pictures about Riga, its vicinity and regions of Latvia.

In 2006 was published *Brotze Estonica*. The material on Estonia was prepared for publication by the team guided by professor Raimo Pullat.

University of Latvia
19 Raina blvd., Riga, LV 1586, Latvia
E-mail: ad@lu.lv
<http://www.lu.lv>

Academic Library of the University of Latvia
10 Rupniecības str., Riga, LV 1235, Latvia
E-mail: acadlib@lib.acadlib.lv
<http://www.acadlib.lv>

Таллінн. Ратуша. 1800
Tallinn. Town Hall. 1800

Латвія / Latvians

Тарту. Ратуша
Tartu. Town Hall

Естонці / Estonians